

МОРАЛНА АНТРОПОЛОГИЯ

Настоящият градеж се отнася до един съществен въпрос в масонското учение — отношението между човека и заобикалящата действителност, което включва и питанието относно реда, закона, свободата, морала, към които може да се добавят и други, но с оглед на времето, няма да се излагат. Само като изходна точка ще се ползва учението Карл Ясперс, който е екзистенциалист и психиатър.

Един от акцентите в концепцията на Ясперс е върху Страх от живота. Той смята, че редом с фактическите успехи в рационализирането и универсализирането на порядъка на съществуването нараства и съзнанието за разруха, стигащо до страх от загуба на онова, за което си струва да се живее, т.е. загуба на смисъла в съществуването. Така човекът започва да изпитва страх за своето самобитие, т.е. за битието, което само себе си създава и постига чрез собствената си самобитност и до което, ако индивидът изпитва страх, не смогва да се издигне.

Кога човек разбира това? Може да се съгласим, че това е моментът когато се достигне до някаква или няколко, да ги наречем гранични ситуации - трудности на живота или работата, в романтичните и положителни емоционални отношения, при болест и старост. Например за Ясперс човешките трудови отношения са до време, макар и значими, понеже кратко време трае работата, която свързва хората в общност. Това се случва дори и в най-интимните човешки отношения, като любов и приятелство. Според Ясперс заплахата да бъдеш захвърлен на произвола поражда съзнанието за истинска изоставеност, която тласка човека от мимолетното лекомислие към груб цинизъм, а после и към страх. Стане ли съществуването душевно непосилно поради невъзможността да се проумее неговият смисъл, човекът търси убежище в болестта си, която става особена обективна опора, и го приема закрилнически като нещо обозримо. Защото в гранични ситуации, които просто като житейски опит го разсипват (вътрешно), човекът се нуждае или от самобитието на свободата или от някаква обективна опора.

В успокояването на човека и за намаляване на неговия страх са впрегнати много институции. Общественияте организации, които се явяват като нещо чисто външно за човека, култивират съзнание за някаква принадлежност и обещаваат сигурност. Болничните институции имат за задача да внушават на хората, че не ги заплашва смърт, понеже ще бъдат излекувани. Могат да се приведат и други примери от социалния живот. Но това помага само във времена, когато на отделния човек му е добре. На практика върху съсипването на човешкия живот оказва влияние апаратът, който човекът сам е създал, понеже тази апарат го превръща в проста функция. Според Ясперс, порядъкът на съществуването не може да прогони страха, който всеки отделен човек изпитва за своето оцеляване. Страхът за живота расте, когато екзистенцията за личното самобитие е парализирана. Този страх се обуздава само от тревогата за екзистенцията, като това притеснение насочва индивида към религиозно или философско извисяване.

Тезата на Ясперс е релевантна с масонското учение само до толкова доколкото самобитието като свобода имплицитно се свързва с придържането към

изначално зададения от ВАВ порядък от обективни ценности, в което братята безрезервно са убедени. В нашето учение самобитийстването на свобода е съществената предпоставка за изграждането на нравствената парадигма в човека, която да способства за леко и вярно справяне с всяко затруднение, защото свободата е препоставка за нравственост. Морал може да се открие единствено там където се намира реализирана свобода. В представеното фактическо положение се открива основанието на масонското мислене за свободата, като понятие имащо основополагащо положение. И докато при Ясперс рационализирането и универсализирането на социалната действителност се разбира като фундамент за страх, и от там за загуба на смисъла в съществуването, то масонското мислене или Интелектът както в „Морал и догма“ го нарича Пайк визирайки възможността индивидът да знае себе си като съзнание, схваща тази рационалност в специфичен аспект, но в края на краищата като средство за преобразуване на света. Споменатата промяна неизменно отново сочи взаимовръзката между свобода, морал и изменение.

Изменението е същинската цел нашето Братството - с познание, свобода и сила да изгради отначало индивид, носещ етически елементи, които са практически насочени, а след това и едно ново общество, което едновременно изразява и реализира закона, възплъщаващ върховната истина и добродетелите. От тук законът, редът в битието, който ни е даден чрез масонските символи и алегории, не бива да се разбира като нежелана деспотична намеса, предизвикваща страх и несигурност, както при Ясперс. По-скоро алегорично-символно предаденият закон е единственият сигурен начин да се получат изначалните битийни и етични истини, а съответно и да се живее според тях, и следователно в синергия с тях. Това е автентичното значение на масонското разбиране на рационалността, която разкрива сърцевината на архетипите положения на битието и морала. Ето фактическото положение, според което масонското учение може еднозначно да се нарече морална антропология, която има за цел нравственото усъвършенстване на човека.